

4. ПЛАНУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Пантелєєв В.П.

д.е.н., професор

Національна академія статистики, обліку та аудиту (Україна)

КОНТРОЛЬНА СКЛАДОВА ОБ'ЄДНАННЯ КОМПАНІЙ ЗА ПРИКЛАДОМ КРАЇН ЄС

При розширенні бізнесу компанії часто інвестують у розвиток нової діяльності, що потребує формування консолідованої звітності. Інвестиції, які передбачають наявність контролю, включаються у звітність у спосіб, який відображає участь компанії в успіхах або невдачах об'єктів інвестування. Основним показником контролю над операційною та фінансовою політикою дочірній компанії є розмір частки материнської (холдингової) компанії у неї. Контроль над дочірньою компанією має пріоритетне значення для групи: фінансова звітність дочірньої компанії включається до консолідованої звітності з дати коли контроль переданий покупцю. Визначаються також ступінь контролю, прямий чи непрямий контроль, існуючий контроль [1], розвивається контроль всередині групи та внутрішній контроль членів групи.

Загальні правила контролю та обліку при інвестиціях в інші компанії регламентуються відповідними міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку а також розпорядженнями міждержавного характеру, наприклад, Директивами ЄС з обліку та звітності.

7-ю Директивою [2] вказується велике значення контролю (англ. *the power of control*). До підготовки консолідованих бухгалтерських документів включаються всі структури, що знаходяться під контролем материнської компанії, а саме по окремих країнах: компанії, над якими материнська компанія здійснює винятковий контроль, повинні бути відображені як дочірні компанії в обліку останньої, винятковий контроль може здійснюватися за допомогою володіння; прямим або порівняно більшою кількістю голосів, що становить 40 % у разі, коли жоден з партнерів чи акціонерів не має більшої частки; контролюючим впливом як результатом угоди про управління або іншої аналогічної угоди (Франція) [3, с. 199]; компанія здійснює фактичний контроль над однією або кількома компаніями, в яких вона володіє 20 % або більшістю акцій; компанія може здійснювати контроль, маючи більшість голосуючих прав, заключивши угоду про домінування або маючи можливість призначати або змінювати членів ради директорів (Німеччина) [3, с. 216]; холдингова компанія контролює більшість голосуючих прав на двох останніх загальних зборах (Італія) [3, с. 246]; до дочірніх компаній відносяться ті структури, показники яких відповідають хоча б одній з наступних трьох вимог: холдингова компанія володіє у відношенні до них менше 50 % голосуючих прав; холдингова компанія має право призначати або зміщувати більше половини членів із ради директорів; холдингова компанія несе повну відповідальність як партнер (Нідерланди) [3, с. 262]; володіння не менше 50 % акцій іншої

компанії (дочірньої) або яка контролює більшість членів її ради директорів (Іспанія) [3, с. 297]; холдингова (материнська) компанія володіє, безпосередньо або непрямо, більш 50 % голосуючих акцій, значний вирішальний вплив та володіння значною часткою її акцій (Швеція) [3, с. 311]; виконується одне із п'яти умов: холдингова компанія має більшість голосуючих прав дочірнього, холдингова компанія працює з дочірнім та має право призначати або відкликати директорів з більшістю голосуючих прав; холдингова компанія може здійснювати на дочірнє домінуючий вплив холдингова компанія працює з дочірньою та за угодою контролює більшість її голосуючих голосів; холдингова компанія має «інтерес участі» у дочірній (більше 20 % акцій) або управлінні обома компаніями здійснюється на єдиній основі (Великобританія) [3, с. 329].

В країнах ЄС існують суттєві розбіжності у підходах до складання річної звітності, застосування альтернативних методів оцінювання її статей. Міжнародні правила контролю та обліку відбивають багаторічну практику ведення бізнесу в різних ринкових умовах за наявності певних юридичних обмежень. Консолідована звітність може бути складена за бухгалтерськими правилами, прийнятими для фінансових ринків, на яких функціонує група. Компанії, що складають консолідовану звітність, переважно роблять це добровільно і використовують найзручніші бухгалтерські правила. Директиви ЄС установлюють мінімальні вимоги до подання, оцінювання та розкриття інформації в консолідованій звітності групи.

Основні положення ключової 7-ї Директиви ЄС залишилися незмінними при подальших трансформаціях нормативно-правої бази обліку та контролю; на них також ґрунтується реформування обліку в Україні. До звіту про корпоративне управління входить опис основних особливостей контролю і управління ризиками у зв'язку з процесом підготовки фінансової звітності [4, с. 12]. Міжнародні стандарти дозволяють не лише скоротити витрати суб'єктів господарювання під час підготовки своєї звітності, особливо в умовах консолідації фінансової звітності компаній, що працюють у різних країнах, але й знизити витрати із залучення капіталу.

Література

1. Консолідація фінансової звітності : навч. посібник / В. П. Пантелєєв, К. В. Безверхий. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. – 429 с.
2. Съома Директива (щодо консолідованої звітності товариств) 83/349 «Про консолідовану звітність» від 13 червня 1983 р.; (Переклад українською мовою) Съома Директива Ради 83/349/ЄЕС від 13 червня 1983 року [Electronic resource]. – Mode of access: zakon.rada.gov.ua/go/994_245
3. Джон Блейк, Ориол Амаг. Европейский бухгалтерский учет. Справочник / перевод с англ. – М. : Информационно-издательский дом «Филинь», 1997. – 400 с.
4. Зубілевич Світлана. Облікова директива ЄС, її вплив на склад і зміст звітів європейських компаній та перспективи для України // Бухгалтерський облік і аудит, 2014, № 7. – С. 3-15.